

ยกระดับน้ำหมักชีวภาพ

ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ไม่มีใครไม่รู้จักน้ำหมักชีวภาพ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น การกำจัดโรคกำจัดแมลงศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต และพัฒนาจากการผลิตใช้ในครัวเรือนมาเป็นการผลิตเชิงอุตสาหกรรม และโฆษณาขายอย่างคึกคักทั่วประเทศ

น้ำหมักชีวภาพ ได้จากการหมักเศษพืช และหรือเศษซากสัตว์ในน้ำที่ผสมกากน้ำตาล โดยหมักทิ้งไว้ในภาชนะปิดในระยะเวลาหนึ่ง จึงเปิดและนำไปใช้ โดยผสมน้ำเจือจางฉีดพ่นต้นพืช ใบ หรือรดโคนต้น

แต่สูตรน้ำหมักชีวภาพมีมากสารพัดสูตรคล้ายๆ "ยาผีบอก" มีการอวดอ้างสรรพคุณครอบจักรวาล ใช้แก้ปัญหาโรค แมลงศัตรูพืชได้สารพัดนึก ไม่เว้นใช้รักษาอาการป่วยของผู้คน

ยังไม่ปรากฏว่า มีสูตรใดได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะการผลิต เช่น กำหนดสัดส่วนวัตถุดิบที่ใช้กระบวนการผลิต เช่น วิธีการหมัก ระยะเวลาหมัก

และการทดสอบวิเคราะห์ประสิทธิภาพน้ำหมักในทางวิทยาศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์สารออกฤทธิ์สรรพคุณในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช รายละเอียดในการใช้กับชนิดของพืช ปริมาณการใช้ ช่วงการใช้ รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ เป็นต้น

สถานการณ์ของน้ำหมักชีวภาพ เข้าลักษณะต่างคน ต่างทำ ไม่มีมาตรฐานตรวจสอบ หรือกำหนดมาตรฐานจากหน่วยงานรัฐที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรง จึงมีสถานภาพอ่อนด้อยกว่าเมื่อเปรียบกับสารเคมีเกษตรกำจัดศัตรูพืชที่มีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด หรือแม้แต่เทียบกับยาสมุนไพรสำหรับการรักษาผู้ป่วย ซึ่งสามารถยกระดับมาตรฐานจนเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ป่วยได้ แม้จะยังไม่มากก็ตาม

สิ่งที่เป็นประเด็นปัญหาสำคัญสำหรับน้ำหมักชีวภาพ

ประการแรก ความปลอดภัยหลังการใช้การหมักที่ไม่ได้มาตรฐานจะทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อราและแบคทีเรียที่ไม่ต้องการ และมีอันตรายต่อการบริโภค โดยเกษตรกรหรือผู้บริโภคไม่รู้ตัวจนกว่าจะเกิดกรณีช็อกโลก เมื่ออาหารอินทรีย์ที่วางขายในสหภาพยุโรป (อียู) เป็นพิษจากเชื้อโรคที่ติดมา จนมีผู้เสียชีวิตหลายสิบคน เมื่อไม่นานมานี้

ประการที่สอง ผลกระทบการส่งออก แม้จะมุ่งหวังให้สินค้าเกษตรอินทรีย์สร้างรายได้เข้าประเทศนั้น แต่เมื่อต้องเผชิญกระบวนการตรวจสอบที่เข้มงวดมากจากประเทศผู้นำเข้า โอกาสที่สินค้าปนเปื้อนเชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย เข้าไปได้มีน้อยมาก

ดังเห็นได้จากกรณีอียูใช้มาตรการตรวจสอบสินค้าพืชผักสดจากประเทศไทยทั้ง 100% จนไม่อาจขยายการผลิต และการส่งออกได้

ประการที่สาม ปัญหาการหลอกลวงผู้บริโภค มีผู้ผลิตบางรายฉวยโอกาสผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลงไปหลอกลวงขาย ยังผลให้หน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ที่ส่งไปตลาดอียูปนถูกตีกลับเมื่อปีก่อน เพราะตรวจพบสารเคมีปนเปื้อน สุดท้ายเกษตรกรรายนั้นถูกอียูป่นตดออกจากเครือข่ายการค้าขาย

ปัญหาเหล่านี้ รัฐจำเป็นต้องเร่งมือเข้าไปจัดทำมาตรฐาน จัดทำระเบียบการผลิต การใช้การจำหน่าย จะช่วยยกระดับน้ำหมักชีวภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร นอกเหนือจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้อยู่แล้ว

ตรงกันข้าม การที่ปล่อยให้ น้ำหมักชีวภาพดำเนินไปในสภาพไร้ทิศทางเช่นนี้ นอกจากไม่ช่วยยกระดับมาตรฐาน และพัฒนาการผลิตน้ำหมักแท้จริงแล้ว ยังทำให้น้ำหมักชีวภาพถึงกาลล่มสลายได้ในอีกไม่นานนัก จากมนต์ขลังที่ไม่ได้รับการพัฒนาเสื่อมลง โดยที่เกษตรกรให้เป็นที่เยื่อจอบโกยของนักฉวยโอกาสไว้เบื้องหลัง

น้ำหมักชีวภาพ จะเป็นทางเลือกให้เกษตรกรไทยอย่างไร

รศ.ดร.สมนึก วงศ์ทอง

ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาชีววิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน